

[Transforming the economic model Ukraine (ideology, contradictions, prospects)]. Kyiv: Lohos, 498. [in Ukrainian].

23. Shchekhlova, O. (2010). Pokaznyky yakosti zhytlovykh umov naseleння u rehionakh Ukrainy [Quality of living conditions of the population in the regions of Ukraine]. Ekonomichnyi analiz – Economic Analysis, 5, 221–224. [in Ukrainian]

24. Government of Ukraine (2008). Otsinka stanu prodovolchoi bezpeky Ukrainy [Assessment of Food Security Ukraine]. Available at: <http://me.kmu.gov.ua/file/link/137290/file/zvit2008bz.doc> [in Ukrainian]

25. Sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy [Site of the State Statistics Service]. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian]

Рекомендовано до публікації д-р екон. наук, професор Каховська О. В.

Дата надходження рукопису 19.03.2015

Огданський Кирило Миколайович, кандидат економічних наук, доцент, декан факультету менеджменту. Дніпропетровський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президенті України, вул. Гоголя, 29, м. Дніпропетровськ, Україна, 49044
E-mail: ogdankn@gmail.com

УДК 658.14(477)

DOI: 10.15587/2313-8416.2015.41743

ФУНКЦІОНАЛЬНА ПІДТРИМКА БЮДЖЕТУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ НА ОСНОВІ АВТОМАТИЗОВАНОЇ СИСТЕМИ

© С. О. Джерелейко

Досліджено питання щодо необхідності автоматизації бюджетування на промислових підприємствах. Надано порівняльні характеристики програмного забезпечення, представленого на українському ринку IT-технологій. Запропоновано авторський варіант створення програмного продукту відповідно до визначених вимог та поетапного впровадження автоматизованої системи бюджетування на підприємствах легкої промисловості

Ключові слова: автоматизована система, інформаційні технології, бюджетування, промисловість, система бюджетів, програмний продукт

The article focuses on the automation of budgeting in industrial enterprises. Comparative characteristics are given for software presented on the Ukrainian market of IT-technologies. It is proposed the author's version of the software product in accordance with defined requirements and a phased implementation of the automated system of budgeting at the enterprises of light industry

Keywords: automated system, information technology, budgeting, industry, system of budgets, software product

1. Вступ

Сучасні умови господарювання в Україні свідчать про неоднозначність економічного становища вітчизняних підприємств промислового сектору, більшість з яких займають досить нестійкі фінансові позиції, на відміну від виробничих структур економічно розвинутих країн, що характеризуються суттєвим зростанням технічного рівня виробництва, а також якістю робіт та послуг, що ними виробляються. Причиною цього є уповільнені темпи науково-технічного розвитку, недосконалість системи організації виробничих процесів та міжгосподарських зв'язків, невелика масштабність виробництва тощо.

Покращення такої ситуації можливе за умов забезпечення стабільності функціонування промислових підприємств шляхом організації ефективного управління виробничими процесами, що характеризується спроможністю оперативного прийняття управлінських рішень, та досягатиметься за рахунок відповідних перетворень в галузі фінансового управління за допомогою впровадження ефективно діючих сучасних, високомобільних та якісних систем управління суб'єктами господарювання, що базуються на

розробці передових управлінських технологій, зокрема, бюджетування.

2. Постановка проблеми

Впровадження бюджетування на вітчизняних підприємствах легкої промисловості, хоча й не є універсальним засобом уникнення кризових ситуацій, але воно надає реальну можливість підприємствам зорієнтуватись у ринкових змінах сучасного господарювання, своєчасно прийняти потрібні управлінські рішення щодо організації та ведення бізнесу, та подолати проблеми, що виникають.

Цей процес потребує систематизації фінансово-економічної інформації, що формується на основі системи бюджетів, пристосованої під особливості функціонування конкретного підприємства, а його результативність забезпечується здатністю підприємства визначати найкращий варіант розвитку, що підвищить якість організації управління та сприятиме зростанню прибутковості.

Однак аналіз умов та особливостей функціонування виробничих структур галузі легкої промисловості (специфіка виробництва, унікальність та складність устаткування, багатонаменклатурність,

технічна складність виробленої продукції тощо) доводить неможливість ефективного впровадження бюджетування без використання програмного забезпечення, у зв'язку з чим виникає необхідність проведення комплексної автоматизації на підприємстві.

Наразі на сьогодні на вітчизняному ринку ІТ-технологій запропонована значна кількість відповідних програмних продуктів, тому постає актуальне питання щодо правильного та аргументованого вибору систем автоматизації управління, оскільки саме від цього залежатиме досягнення запланованого ефекту, пов'язаного із впровадженням бюджетування.

3. Літературний огляд

Дослідження наукової літератури (переважно, періодичних спеціалізованих видань) показали, що питання використання автоматизованих систем управління в бюджетуванні у різних галузях економіки знаходяться під пильною увагою фахівців.

Так, окремі напрацювання з питань автоматизації бюджетування на підприємствах, зокрема проблеми вибору автоматизованих систем, а також аналіз існуючих програмних продуктів, запропонованих на ринку інформаційних технологій, знайшли своє відображення у роботах таких вітчизняних та зарубіжних науковців, як Д. Гольнев з колективом авторів [1], М. Тарасюк [2], О. Кузьмін [3], О. Мельник [3], О. Карпов [4], О. Кулакова [5], А. Федосеев, Я. Рочкус І. Комлева тощо. Пропозиції щодо розробки автоматизованих систем бюджетування та алгоритмів їх впровадження в діяльності господарюючих суб'єктів висвітлювалися в працях О. Карпова [4], О. Галашкіна [6], М. Генина, О. Шевчука та інших. Варто зауважити, що серед українських фахівців, у зв'язку із специфічними умовами функціонування вітчизняних підприємств та відносно невеликим терміном застосування бюджетування, це питання є ще малодослідженим, що дає підстави для подальших напрацювань з даної тематики у теоретичному та практичному напрямках, зокрема, щодо розробки засобів автоматизації виробничих та управлінських процесів в умовах впровадження бюджетування на підприємствах легкої промисловості.

4. Застосування сучасних автоматизованих систем функціональної підтримки бюджетування на промислових підприємствах

Необхідність оперативного прийняття управлінських рішень вимагає у керівництва багатьох господарюючих суб'єктів створення автоматизованої системи, яка в контексті впровадження бюджетування дозволяє вирішити багато нагальних питань поточної діяльності, у тому числі:

– заздалегідь планувати та отримувати інформацію про стан функціонування підприємства (як у натуральних, так і у фінансових показниках) для прийняття відповідних рішень на перспективу;

– контролювати фінансові наслідки прийнятих раніше управлінських рішень;

– визначати ефективність діяльності як окремої одиниці у фінансовій структурі, так і всього підприємства загалом.

Нерідко за висловом «автоматизація бюджетування» розуміють певну спеціальну програму, що здатна поєднати усі бюджети та синхронізувати їх так, щоб у підсумку отримати готовий план-факт аналіз, який полягає у співставленні запланованих у бюджеті показників із фактично отриманими, з метою виявлення відхилень та їх подальшого аналізу. Однак варто враховувати, що впровадження в діяльність автоматизованої системи бюджетування є досить повільний та трудомісткий процес (від декількох місяців до року).

В сучасних умовах на ринку засобів автоматизації виробничих та управлінських процесів користувачам пропонується декілька варіантів, які варто розглянути докладніше. До них належать:

– використання в діяльності підприємства програмного забезпечення, створеного професійними компаніями-розробниками;

– створення на підприємстві типових форм в Microsoft Excel (примітивні форми);

– створення власної автоматизованої системи бюджетування (розробленої на підприємстві власними силами або із залученням ІТ-фахівців).

Аналіз як вітчизняних, так і зарубіжних програмних продуктів, що рекомендуються розробниками як придатні для впровадження в системі бюджетування, показав, що багато з них подібні за функціональними якостями, однак суттєво відрізняються за виробничими якостями, ступенем масштабності, рівнем захисту інформації, вартістю впровадження.

Програми для автоматизації бюджетування, створені професійними компаніями-розробниками, умовно можна класифікувати за такими критеріями:

1. За масштабами системи. Цей критерій показує, скільки працівників можуть працювати в системі і наскільки вони можуть бути віддалені один від одного. Такі програми можна поділити на малі (до 5 працівників), середні (від 5 до 50 працівників), великі (більше 50 працівників);

2. За рівнем пристосовуваності, який показує рівень налаштування під специфіку діяльності підприємства. За цим критерієм програми варто поділити на такі, що можуть пристосовуватись (гнучки), та такі, яким не притаманні ці якості.

3. За вартістю системи, під якою розуміють середню вартість ліцензій, що закупаються підприємством відповідно до обраного програмного продукту. Виокремлюють три цінових діапазони вартості системи: недорогі програмні продукти (до 30000 грн.), програмні продукти середньої вартості (від 30000 до 180000 грн.) та дорогі програми (більше 180000 грн.).

4. За виробником. Залежно від місця створення, а також від категорії фахівців, що працювали над ними, програмні продукти слід поділити: за країною походження (вітчизняні та зарубіжні), за способом створення (придбані або власно розроблені програмні продукти (працівниками ІТ-відділу підприємства або залученими ІТ-фахівцями).

На теренах колишнього СРСР найчастіше пропонують до використання такі види програмного забезпечення [1, 2] як:

– PROPHIX – багатогалузевий програмний продукт, розроблений компанією EPS Software, призначений для складання бюджетів, управлінської та фінансової консолідованої звітності, проведення фінансового аналізу;

– BJet – розроблений компанією ПГ, поєднує в собі гнучкий документообіг, створення бюджетів, контроль за їх виконанням, накопичення статистичних даних;

– Plan Designer – випускається компанією SoftProm (Москва), є досить коштовним. Гнучкий, прийнятний для масштабних підприємств, має зручні засоби графічного відображення бюджетної моделі та взаємозв'язків між бюджетами;

– BPlan – розроблений компанією ІТteam з 2003 року, нескладний у застосуванні, дозволяє розробляти, аналізувати, контролювати виконання бюджетів, орієнтовуючись на цільові фінансові показники компанії, рекомендований для малих підприємств;

– «ИНТАЛЕВ: Корпоративные финансы» - розроблений у 2001 році групою компаній «ИНТАЛЕВ». Його перевагою є можливість не лише автоматизації бюджетування, а й інші функції фінансового управління. Забезпечує повну інтеграцію з типовими та нетиповими конфігураціями програми «1С: Бухгалтерія», наділений функцією підтримки консолідації інформаційних ресурсів;

– «Красный директор» – випускається компанією «В-Мікро» з 1997 року, є найпростішим засобом для впровадження бюджетування, містить мінімально необхідний набір функцій. Дозволяє використання проектного бюджетування;

– «Быстрый старт. Бюджетирование» – створений Cogito Management Consulting на базі Microsoft Access для виробничих, торговельних та проектно-орієнтованих підприємств. Має мінімально необхідний набір функцій та вбудованих звітів, потребує серйозного доопрацювання [1];

– Hyperion Pillar – розроблений корпорацією Hyperion, відрізняється широким функціоналом, зручностями коригування бюджетів, автоматизацією процесів, але потребує поглибленого навчання персоналу;

– Adaytum e.Planning – розроблений компанією Adaytum, є потужною системою автоматизації, однак автоматизований неповністю, що виключає можливість проведення ситуаційного аналізу;

– «НЕФРИТ» – розроблений компанією «ЦентрІнвестСофт», має недоліки: неповна автоматизація, додержання ретроградних підходів в управлінні (використання електронних таблиць Microsoft Excel);

– Comshare MPC – розроблений компанією Comshare, має високий рівень гнучкості та автоматизованості системи, допускає використання графічного матеріалу, сумісний із «1С:Бухгалтерія», внутрішніми корпоративними розробками тощо.

На українському ринку ІТ-технологій найбільш прогресивні управлінські системи, які застосовуються також і у сфері бюджетування, пропонує корпорація «Галактика». Це багатокористувацькі мережеві комплекси, що охоплюють всі розділи бух-

галтерського обліку, управління складськими операціями, закупівлями, реалізацією, а також фінансовий аналіз, планування та управління ресурсами, маркетингом, рекламою, кадрами. Адаптовані програмні системи розробляються відповідно до сфер та видів діяльності і пропонуються для багатьох галузей національної економіки.

Крім цього, на вітчизняному ринку програмного забезпечення пропонують свої спеціалізовані пакети прикладних програм компанія «Диск», а саме: «ДИСК: універсальна облікова система + ФП + ПП», у якому реалізовано бюджетування (створення бюджетів для окремих підрозділів і всього підприємства, контроль за виконанням бюджетів), а також ТзОВ «Програмні системи розвитку», що є розробником програмних продуктів та технологічних рішень родини «Менеджер» («Менеджер-Олігарх», «Менеджер-Інвестор», «Менеджер-Стратег», «Менеджер-Гроші», «Менеджер-Фінанси» та інші), які також включають модулі бюджетування у відповідних сферах. До провідних українських розробників корпоративних інформаційних систем для великих та середніх промислових підприємств належить й НПП «Інформаційні технології», який пропонує на ринку повнофункціональну ERP, MRP II систему «ІТ – Підприємство», що створює умови для комплексної автоматизації діяльності усіх служб промислового підприємства, містить модуль «Фінансове та техніко-економічне планування», що охоплює у тому числі й бюджетування, однак пропонує свої послуги у більшості випадків підприємствам харчової, а також машинобудівної та приладобудівної галузей [3].

Зауважимо, що до програмного забезпечення, що дуже часто використовують українські фахівці-практики, варто віднести розробки у середовищі «1С: Бухгалтерія», зокрема «1С:Бухгалтерія: Бюджетування», яке дозволяє створювати моделі бюджетування, складати основні бюджети підприємства, управляти грошовими потоками за затвердженими бюджетами фінансово-господарської діяльності. Варто відмітити, що це далеко не весь діапазон програмних продуктів, що пропонуються розробниками у якості засобу автоматизації системи бюджетування на підприємствах.

Недоліком впровадження розробленого промисловим способом програмного продукту є неможливість його адаптування під специфічні потреби підприємства, наслідком чого є неспроможність обраної автоматизованої системи вирішувати поставлені перед нею завдання та отримувати очікувані результати. За статистикою доробка програми неминуча і доволі часто становить більш ніж 25 % функціоналу вихідної програми, що призводить до збільшення витрат внаслідок додаткового залучення ІТ-фахівців.

Ще одним варіантом автоматизації бюджетування є створення типових форм в Microsoft Excel, що дозволяє суттєво зекономити на розробці бюджетної моделі, придбанні додаткової ліцензії, технічному супроводі, залученні відповідних фахівців, тобто скоротити сукупну вартість володіння системою. На думку автора, незважаючи на ще достатнє його роз-

повсюдження, такий варіант є недосконалим та не може відповідати вимогам сучасного господарювання, оскільки має суттєві обмеження щодо функціональності та продуктивності застосування, зокрема, в системах, що побудовані на базі Microsoft Excel, відсутній централізований накопичувач інформації, який повинен забезпечувати цілісність даних, що не дозволяє здійснювати їх аналітичну обробку. Це призводить до обмеженості засобів оцінки та прогнозування, відсутності засобів групової роботи, а також викликає труднощі при проведенні план-факт аналізу та впровадженні ковзного бюджетування.

Виокремлені недоліки стосуються випадків використання Microsoft Excel як самостійного інструменту бюджетування, але навіть у випадку застосування Excel у якості одного з інтерфейсів програмного забезпечення функціонування системи бюджетування виникають недоліки, відповідні впровадженій автоматизованій системі бюджетування на підприємствах.

Зважаючи на вищевикладене, автором пропонується третій варіант проведення автоматизації бюджетування на промислових підприємствах, в т. ч. галузі легкої промисловості, відповідно до якого відбувається створення власної розробленої автоматизованої системи бюджетування, яка наділена можливістю адаптуватись під потреби конкретного підприємства, а також дозволяє отримати певну економію у порівнянні із впровадженням готового універсального програмного продукту.

5. Апробація результатів дослідження

На нашу думку, процес впровадження автоматизованої системи бюджетування на підприємствах легкої промисловості повинен складатись з послідовних етапів:

– етап 1 – обґрунтування необхідності автоматизації на підприємстві (спираючись на проведений аналіз фінансово-господарської та виробничої діяльності та у відповідності до поставлених цілей). На даному етапі також здійснюється моніторинг ринку програмних засобів, вивчаються наявні пропозиції програмного продукту;

– етап 2 – вибір програмного продукту (за задалегідь обумовленими показниками, визначеними керівництвом підприємства);

– етап 3 – придбання програмного продукту, що здійснюється двома шляхами:

- придбання універсального (неадаптованого) програмного продукту у компанії – розробника;
- придбання (створення) програмного продукту, розробленого відповідно до специфіки діяльності працівниками IT-відділу підприємства або залученими IT-фахівцями;

– етап 4 – налаштування моделі бюджетування в програмному продукті. Це найзначніший етап з точки зору управління, оскільки забезпечує взаємозв'язок системи бюджетів із програмним забезпеченням;

– етап 5 – тестування автоматизованої системи бюджетування із подальшою експлуатацією. На даному етапі також відбувається навчання користувачів програмним забезпеченням з числа персоналу, а також консультації IT-фахівців;

– етап 6 – оцінка результатів впровадження автоматизованої системи бюджетування, перевірка їх відповідності визначеним попередньо цілям.

Водночас, при розробці рекомендованого програмного забезпечення відповідно до специфіки функціонування досліджених підприємств легкої промисловості автором були сформульовані вимоги, які повинні бути враховані при створенні програмного продукту:

1. Для автоматизації бюджетних процесів важливо визначити найбільш відповідну інформаційну систему, яка дозволить не тільки формувати звітність, а й проводити кваліфікований аналіз діяльності підприємства. Але розроблене програмне забезпечення повинне відповідати поставленим цілям, а вартість його розробки має бути в межах запланованих витрат.

2. При формуванні типових форм бюджетів потрібно дотримуватись раніше розроблених та рекомендованих до застосування стандартів, оскільки власне розроблені формати бюджетів можуть порушувати основні економічні принципи розрахунку певних показників, що призводить до ускладнень при проведенні аналізу таких звітів (бюджетів) та прийнятті відповідних управлінських рішень.

3. Зазвичай рекомендується спростувати форми бюджетів (укрупнити, щоб не допускати зайвої деталізації). У випадку бюджетування на підприємствах легкої промисловості деталізація потрібна, але у розрізі асортименту виробів (тому що продукція виробляється невеликими партіями, відповідно, збільшується асортиментний перелік, а також за видами сировини та матеріалів, необхідних для виробничого процесу (оскільки виробництво продукції є процесом кропітким та матеріаловитратним).

4. При формуванні бюджетів має бути закладена функція попередження невідповідності лімітів за статтями, нормативів, від'ємних значень та ключових показників.

5. У кожному бюджеті варто розглядати інформацію лише за однією ділянкою управління.

6. Необхідно контролювати перелік показників для розрахунку з метою уникнення обчислення зайвих показників або дублювання обчислюваної інформації, оскільки це не дозволяє достовірно визначити якість функціонування підприємства.

7. При обчисленні розрахункових показників варто розробляти відповідні розрахунково-графіки.

8. Повинні бути чітко сформульовані відповідні бюджетні довідники.

9. Статті бюджетів мають бути сформульовані таким чином, щоб бути зрозумілими як для виконавців, так і для користувачів.

10. Всі бюджети мають бути об'єднані в систему та формуватись за принципом «ланцюгового зв'язку за відповідними показниками».

11. Створене програмне забезпечення повинне стати не тільки центром консолідації планової і фактичної інформації, а й джерелом отримання звітності (бюджетів) за формою, найбільш зручною для прийняття управлінських рішень.

Створене у відповідності із визначеними автором вимогами програмне забезпечення із запропонованою назвою «Бюджетування: Легка промисловість» представлятиме собою засіб для здійснен-

ня бюджетування (прогнозування), складання управлінської звітності у формі бюджетів та їх консолідацію, проведення ситуаційного та «план-факт» аналізу фінансово-економічної діяльності підприємств досліджуваної галузі з метою прийняття обґрунтованих управлінських рішень та уникнення кризових ситуацій.

На відміну від існуючих на ринку програмних продуктів запропонована автоматизована система «Бюджетування: Легка промисловість» буде недорогою за вартістю, досить простою у користуванні, та легко адаптуватиметься до специфіки індивідуального промислового підприємства, зокрема, його бізнес-процесів, організаційної структури, стилю управління.

6. Висновки

За результатами проведеного дослідження встановлено, що в умовах сьогодення важливим питанням є забезпечення стабільності функціонування вітчизняних промислових підприємств, оскільки саме представники даного сектору економіки перебувають не на кращих рейтингових позиціях. Одним з найдієвіших інструментів підтримки прийняття управлінських рішень та успішного розвитку виробничих структур, зокрема, підприємств легкої промисловості, є бюджетування, забезпечення ефективності впровадження якого неможливо без проведення комплексної автоматизації та вірного вибору відповідного програмного продукту.

Вітчизняний ринок ІТ-технологій пропонує великий вибір програмних продуктів, пристосованих до впровадження у бюджетуванні, однак кожне конкретне підприємство має здійснити власний обґрунтований вибір програмного забезпечення.

Одним з варіантів є впровадження програмних продуктів, розроблених великими корпораціями (як вітчизняними, так і зарубіжними), які на даний час ранжуються за вартістю, здатністю адаптуватись до специфіки діяльності, кількістю користувачів у мережі. Однак, як показує практика, більшість з таких розробок характеризується невисоким ступенем пристосованості до особливостей функціонування, що потребує додаткових фінансових вкладень та залучення ІТ-фахівців.

Іншим варіантом, більш економічним у використанні та досить розповсюдженим, особливо на невеликих підприємствах, є створення типових форм в Microsoft Excel. Але, на думку автора, це є безперспективним, оскільки функціонал такого програмного забезпечення є дуже низький, що обмежує формування цілісної бази даних, ускладнює обробку отриманих даних, а також перешкоджає проведенню якісного план-факт аналізу результатів діяльності господарюючих суб'єктів.

У зв'язку із вищевикладеним автором запропоновано третій варіант проведення автоматизації бюджетування на підприємствах легкої промисловості, який полягає у створенні власної розроб-

леної автоматизованої системи у процесі поетапного її впровадження із врахуванням вимог, сформульованих відповідно до особливостей функціонування обраних для дослідження виробничих структур. Крім того, використання власної розробки є більш економічно вигідним у порівнянні із впровадженням готового універсального програмного продукту.

Успішно проведена автоматизація бюджетування дозволяє суттєво підвищити ефективність виробничих процесів та забезпечити гнучкість та прозорість функціонування всієї фінансової системи підприємств досліджуваної галузі, а також дає можливість отримати додаткову економію у порівнянні із впровадженням готового універсального програмного продукту та адаптувати її під потреби конкретної виробничої структури.

Література

1. Гольнев, Д. Какую программу выбрать для автоматизации бюджетирования. Независимый тест-драйв [Текст] / Д. Гольнев, О. Диков, И. Комлева, Д. Покалюхин, В. Прокопцев, А. Пряхина, Е. Шлимович // Финансовый директор. – 2009. – № 5. – С. 72–79.
2. Тарасюк, М. В. Дослідження ринку інформаційних систем для автоматизації контролінгу в управлінні торговельними мережами [Текст] / М. В. Тарасюк // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. – 2009. – № 4. – С. 266–276.
3. Кузьмин, О. Автоматизация бюджетирования на предприятии [Текст] / О. Кузьмин, О. Мельник // Налоговое планирование. – 2005. – № 9. – С. 49–53.
4. Карпов, А. Е. Постановка и автоматизация управленческого учета [Текст] / А. Е. Карпов. – М.: Результат и качество, 2008. – 504 с.
5. Кулакова, О. Преимущества и недостатки использования MS Excel для бюджетирования [Текст] / О. Кулакова // Финансовый менеджмент и бюджетирование. – 2009. – № 11. – С. 25–28.
6. Королева, Е. Обзор систем бюджетирования: Hyperion Pillar, Adaytum e.Planning и Бюджетное управления для 1С:Предприятие [Текст] / Е. Королева, А. Галашкин // Корпоративные финансы. – 2002. – № 1. – С. 13–16.

References

1. Golnev, D., Dikov, O., Komleva, I., Pokalyuhin, D., Prokopets, V., Pryahina, A., Shlimovich, E. (2009). Kakuyu programmu vyibrat dlya avtomatizatsii byudzhetrovaniya. Nezavisimyy test-drayv. Finansovyy direktor, 5, 72–79.
2. Tarasyuk, M. V. (2009). Dosldzhennya rinku snformatssynih sistem dlya avtomatizatsiyi kontrolingu v upravlinni torgovelnimi merezhami. Visnik Chernivetskogo torgovelnno-ekonomichnogo institutu, 4, 266–276.
3. Kuzmin, O., Melnik, O. (2005). Avtomatizatsiya byudzhetrovaniya na predpriyatii. Nalogoivo planirovanie, 9, 49–53.
4. Karpov, A. E. (2008). Postanovka i avtomatizatsiya upravlencheskogo ucheta. Moscow: Rezultat i kachestvo, 504.
5. Kulakova, O. (2009). Preimuschestva i nedostatki ispolzovaniya MS Excel dlya byudzhetrovaniya. Finansovii menedjment i byudzhetrovanie, 11, 25–28.
6. Koroleva, E., Galashkin, A. (2002). Obzor sistem byudzhetrovaniya: Hyperion Pillar, Adaytum e.Planning i Byudjetnoe upravleniya dlya 1S:Predpriyatie. Korporativnie finansi, 1, 13–16.

*Рекомендовано до публікації д-р екон. наук, професор Хрущ Н. А.
Дата надходження рукопису 21.03.2015*

Джерелейко Світлана Олексіївна, аспірант, кафедра фінансів та банківської справи, Хмельницький національний університет, вул. Інститутська, 11, м. Хмельницький, Україна, 29016
E-mail: djerleykos@mail.ru